

مثلث راهبردی ایران، روسیه و ونزوئلا در مقابل تحریم‌های نفتی

سه کشور ایران، روسیه و ونزوئلا با توجه به تفاوت نوع و میزان محدودیت‌های تحریمی، در کنار رقابت، همکاری‌های استراتژیکی را برای حفظ سهم خود از بازار نفت تعریف کرده‌اند.

به گزارش مشعل ینوز، در ماه‌های گذشته و بعد از اعمال تحریم‌های نفتی غرب علیه روسیه تحلیل‌های متفاوتی درباره آرایش جدید کشورهای صادرکننده نفت در بازار جهانی نفت مطرح شد.

در این فضا، دو ادعای کلی ناظر به جایگزینی نفت روسیه و ونزوئلا با نفت ایران در بازار چین مطرح شد که البته با انتشار آمار اوپک در ماه آوریل این ادعا رد شد.

طبق آمار اوپک (تصویر 1)، تولید نفت ایران در ماه آوریل نسبت به سه ماهه نخست سال 2022 به میزان 36 هزار بشکه افزایش یافته است. با توجه به ثابت بودن ظرفیت پالایشی کشور، این موضوع به معنای افزایش صادرات نفت ایران به میزان 36 هزار بشکه در روز است.

Table 5 - 7: OPEC crude oil production based on secondary sources, tb/d

Secondary sources	2020	2021	3Q21	4Q21	1Q22	Feb 22	Mar 22	Apr 22	Change Apr/Mar
Algeria	904	913	926	959	984	980	994	1,001	7
Angola	1,247	1,117	1,108	1,124	1,150	1,165	1,142	1,160	19
Congo	294	269	263	269	264	270	261	265	4
Equatorial Guinea	114	100	99	91	92	88	93	94	2
Gabon	194	186	184	188	200	200	209	194	-15
IR Iran	1,991	2,392	2,472	2,472	2,528	2,538	2,549	2,564	16
Iraq	4,076	4,049	4,078	4,240	4,286	4,302	4,302	4,405	103
Kuwait	2,439	2,419	2,448	2,532	2,614	2,615	2,641	2,662	21
Libya	366	1,143	1,146	1,111	1,062	1,112	1,074	913	-161
Nigeria	1,575	1,372	1,335	1,321	1,376	1,373	1,340	1,322	-17
Saudi Arabia	9,204	9,111	9,554	9,878	10,162	10,211	10,219	10,346	127
UAE	2,804	2,727	2,770	2,861	2,956	2,956	2,979	3,015	36
Venezuela	512	555	540	662	681	688	693	707	14
Total OPEC	25,721	26,354	26,923	27,708	28,356	28,499	28,495	28,648	153

Notes: Totals may not add up due to independent rounding, given available secondary sources to date. Source: OPEC.

پس در جریان تحولات جدید بازار نفت نه تنها نفت کشور دیگری جایگزین نفت ایران نشده است بلکه وزارت نفت توانسته با بازسازی برای نفت ایران میزان صادرات نفت را افزایش دهد.

اتفاقا بررسی تحولات بازار نفت برعکس ادعای مطرح شده، نشان می‌دهد که سه کشور تحریم‌شده ایران، روسیه و ونزوئلا در مواجهه با تحریم‌ها، نه تنها رقابتی جدی ندارند، بلکه در حال ساماندهی و اجرای همکاری‌های استراتژیکی برای حفظ جایگاه خود در بازار نفت هستند.

در ادامه به مواردی از همکاری‌های سه کشور با استناد به گزارش موسسات خارجی اشاره می‌شود.

***ماجرای صادرات نفت ایران با نفتکش روسی لانا**

در روزهای گذشته خبر لغو مجوز مصادره نفت ایران توسط آمریکا در دادگاه یونان منتشر شد. ماجرا از این قرار است که یونان ۲۶ فروردین ماه سال جاری یک نفتکش روسی (پگاس که بعدها به لانا تغییر نام داد) حامل نفت ایران را در آب‌های ساحلی خود توقیف کرد. براساس آخرین گزارش‌ها محموله نفتی این کشتی را برای انتقال به آمریکا به یک نفتکش آمریکایی تحویل داد.

اما پس از توقیف دو نفتکش یونانی توسط نیروهای مسلح ایران، روز گذشته دادگاه یونان حکم پیشین مبنی بر صدور مجوز برای آمریکا به منظور مصادره محموله نفت ایران را که در امتداد سواحل یونان توقیف شده بود، لغو کرد (تصویر ۲).

Greek court overturns decision on U.S. seizure of Iranian oil cargo - sources

Reuters

2 minute read

تصویر 2

نکته مغفول در این ماجرا صادرات نفت ایران با نفتکش روسی لانا بود. این موضوع نشان می‌دهد که در شرایط تحریم دو کشور، ایران برای صادرات نفت خود از ظرفیت نفتکش روسیه استفاده می‌کند و تعاملات نفتی دو کشور افزایش یافته است.

***صادرات نفت روسیه به شرق آسیا با نفتکش‌های ایران و ونزوئلا**

طبق گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا در ماه گذشته تولید روسیه حدود یک میلیون بشکه در روز کاهش داشته اما صادرات نفت این کشور 500 هزار بشکه افزایش داشته است. آمار petro-logistics هم عنوان کرده که صادرات نفت روسیه به چین از 900 هزار بشکه به 1.4 میلیون

بشکه در روز رسیده است.

آموس هاجستاین، فرستاده آمریکا در امور امنیت انرژی در جلسه استماع کنگره در روز پنجشنبه به قانونگذاران آمریکایی گفت: روسیه احتمالاً اکنون درآمد بیشتری از سوخت‌های فسیلی خود نسبت به قبل از حمله به اوکراین دارد، زیرا افزایش قیمت‌های انرژی در بازارهای جهانی تأثیر تلاش‌های غرب برای محدود کردن فروش نفت این کشور را جبران می‌کند.

صادرات نفت روسیه به چین از طریق دو خط لوله ESP0 و Atasu-Alashankou انجام می‌شود که جمع ظرفیت این دو خط لوله روزانه 900 هزار بشکه است (تصویر 3). در نتیجه روسیه برای افزایش صادرات به چین به ناوگان نفتکش جدید برای صادرات از مسیر دریا (و نه خط لوله زمینی) نیاز دارد.

تصویر 3

ناگفته نماند که بنابر گزارش بلومبرگ، صادرات نفت روسیه به مقصد چین، صرف پر کردن مخازن استراتژیک این کشور می‌شود (تصویر 4).

Politics

China in Talks With Russia to Buy Oil for Strategic Reserves

■ Beijing in discussions with Moscow to buy more Russian oil

Cheap Russian oil is opportunity for China to add to reserves

تصویر 4

اشاره شد که نفت روسیه برای افزایش صادرات به چین نیازمند صادرات از مسیر دریایی و با نفتکش است. طبق گزارش موسسه ردیابی نفتکشها تانکر ترکرز، روسیه از ناوگان ایران و ونزوئلا برای افزایش صادرات نفت خود به شرق آسیا استفاده میکند (تصویر 5).

As tanker owners begin to shy away from transporting Russian oil, we are starting to see more uninsured tankers from the Iran & Venezuela oil trade replace them. India is about to receive a cargo which was originally lifted by such a tanker and later transferred in the Med Sea.

ترجمه توپیت

Twitter Web App u00B7 ۱۸:۵۷ ۱۳ مه ۲۲

تصویر 5

تا اینجا مشخص شد که بخشی از نفت ایران با نفتکشهای روسیه و بخشی از نفت روسیه نیز با نفتکشهای ایران و ونزوئلا به مقاصد صادراتی منتقل میشود.

***صادرات 14 میلیون بشکه میعانات گازی ایران به ونزوئلا**

در ابتدای دولت سیزدهم قرارداد صادرات میعانات گازی ایران به ونزوئلا بین دو کشور امضا شد. موسسه S&P Global در گزارشی درباره سفر جواد اوجی به ونزوئلا عنوان کرده است: اوجی و بیش از 12 نماینده در 30 آوریل (ماه گذشته) بدون اعلام قبلی وارد کاراکاس شدند. به گزارش رسانه‌های محلی 7 محموله 2 میلیون بشکهای میعانات گازی ایران به پایگاه خوزه، یکی از بنادر اصلی نفت ونزوئلا واقع

در شمال شرق رسیده است.

این موسسه در ادامه توضیح می‌دهد: این محموله‌های میعانات گازی ایران در ماه‌های سپتامبر، اکتبر، نوامبر، ژانویه، فوریه، مارس و آوریل وارد ونزوئلا شدند و علاوه بر حل بحران ونزوئلا، به ایران نیز کمک شد تا بخشی از ذخایر میعانات گازی خود را پاکسازی کند.

قرارداد نفتی ایران و ونزوئلا تنها به صادرات میعانات گازی محدود نشد و چندی پیش رویترز با استناد به مدارک شرکت دولتی نفت ونزوئلا نوشت، کاراکاس واردات نفت سنگین ایران برای تامین نیاز پالایشگاه‌های داخلی را شروع کرده است. این قرارداد، قرارداد نفتی که سال گذشته میان ایران و ونزوئلا برای معادله پایاپای نفت امضا شد را گسترش می‌دهد.

دو کشور سال گذشته در ابتدا بر سر یک قرارداد معامله پایاپای توافق کردند که بر اساس آن، شرکت ملی نفت ونزوئلا (PDVSA) میعانات گازی ایران را برای رقیق کردن و فرآوری نفت فوق سنگین خود برای صادرات وارد می‌کرد. بر اساس این اسناد، نفت خام سنگین ایران که از نظر کیفیت مشابه نفت خام مسا 30 ونزوئلا است، قرار است برای تغذیه پالایشگاه‌های PDVSA استفاده شود.

صادرات نفت ایران به ونزوئلا در حالی ادامه دارد که این کشور با استفاده از میعانات گازی ایران، تولید نفت خود را افزایش داده است.

***کمک ایران به ونزوئلا برای پر کردن نفت روسیه در بازار اروپا**

اشاره شد که نبود میعانات گازی و رقیق‌کننده باعث شده تا بسیاری از چاه‌های نفتی ونزوئلا غیرفعال شوند و ونزوئلا قصد دارد با واردات میعانات ایران، تولید نفت خود را روزانه 250 هزار بشکه افزایش داده و به یک میلیون بشکه در روز برساند.

طبق آمار اوپک در 9 ماهه دولت سیزدهم، ونزوئلا توانسته است تولید نفت خود را حداقل به میزان 167 هزار بشکه در روز افزایش دهد (تصویر 6).

Table 5 - 7: OPEC crude oil production based on secondary sources, tb/d

Secondary sources	2020	2021	3Q21	4Q21	1Q22	Feb 22	Mar 22	Apr 22	Change Apr/Mar
Algeria	904	913	926	959	984	980	994	1,001	7
Angola	1,247	1,117	1,108	1,124	1,150	1,165	1,142	1,160	19
Congo	294	269	263	269	264	270	261	265	4
Equatorial Guinea	114	100	99	91	92	88	93	94	2
Gabon	194	186	184	188	200	200	209	194	-15
IR Iran	1,991	2,392	2,472	2,472	2,528	2,538	2,549	2,564	16
Iraq	4,076	4,049	4,078	4,240	4,286	4,302	4,302	4,405	103
Kuwait	2,439	2,419	2,448	2,532	2,614	2,615	2,641	2,662	21
Libya	366	1,143	1,146	1,111	1,062	1,112	1,074	913	-161
Nigeria	1,575	1,372	1,335	1,321	1,376	1,373	1,340	1,322	-17
Saudi Arabia	9,204	9,111	9,554	9,878	10,162	10,211	10,219	10,346	127
UAE	2,804	2,727	2,770	2,861	2,956	2,956	2,979	3,015	36
Venezuela	512	555	540	662	681	688	693	707	14
Total OPEC	25,721	26,354	26,923	27,708	28,356	28,499	28,495	28,649	153

Notes: Totals may not add up due to independent rounding, given available secondary sources to date. Source: OPEC.

تصویر 6

افزایش تولید نفت ونزوئلا دست این کشور را برای افزایش صادرات به کشورهای اروپایی باز کرد. خبرگزاری رویترز در خبری اختصاصی گزارش داد، آمریکا به شرکت «انی» ایتالیا و «رسپول» اسپانیا اجازه انتقال نفت ونزوئلا به اروپا را داد. طبق این گزارش، پنج منبع مطلع به رویترز گفتند که این دو شرکت می‌توانند از ماه آینده برای جبران نفت خام روسیه، ارسال نفت ونزوئلا به اروپا را آغاز کنند.

وزارت خارجه آمریکا در نامه به این دو شرکت ایتالیایی و اسپانیایی موافقت خود را با ارسال محموله نفت ونزوئلا به اروپا اعلام کرد. دولت بایدن ماه گذشته به شورو که بزرگترین شرکت نفتی فعال در ونزوئلاست، اجازه داد با دولت مادورو و شرکت PDVSA درباره فعالیت‌های آتی در ونزوئلا مذاکره کند.

*سه فرضیه درباره آرایش جدید بازار نفت بعد از تحولات اوکراین

در مجموع بررسی همکاری نفتی سه کشور ایران، روسیه و ونزوئلا در چند جمله خلاصه می‌شود:

1. بخشی از نفت ایران با نفتکش روسی به مقاصد صادراتی منتقل می‌شود.
2. افزایش صادرات نفت روسیه به شرق آسیا (هند و چین) با ناوگان نفتکش ایران و ونزوئلا انجام می‌شود.
3. صادرات نفت و میعانات گازی ایران به ونزوئلا ادامه دارد.
4. ایران به افزایش تولید ونزوئلا برای صادرات نفت به اروپا

کمک کرده است.

در نتیجه این همکاری‌ها:

1. طبق ادعای مقام آمریکایی، درآمدهای نفتی روسیه نسبت به قبل از جنگ اوکراین افزایش داشته است.
2. طبق آمار اوپک، تولید و صادرات نفت ایران در ماه گذشته نسبت به سه ماهه نخست 2022 افزایش داشته است.
3. تولید نفت ونزوئلا نسبت به قبل از قرارداد با ایران حداقل 167 هزار بشکه افزایش داشته است.

به طور کلی سه فرضیه در توجیه آرایش جدید ایران، روسیه و ونزوئلا در بازار نفت وجود دارد.

فرضیه اول را فریدون برکشلی مدیر گروه دفتر مطالعات انرژی وین اینگونه [مطرح می‌کند](#): تحلیل مربوط به جایگزینی نفت روسیه با سایر کشورها مربوط شرایط اشباع بازار است. وقتی که عرضه در بازار بیش از تقاضا است، جنگ سهمیه‌ها بین عرضه‌کنندگان بدیهی است.

وی می‌گوید: اما در حال حاضر تولیدکنندگان قادر به عرضه سهمیه تخصیصی خود به بازار نیستند، یعنی تمام تولیدکنندگان اوپک، اوپک پلاس و غیراوپک همه تولید می‌کنند ولی باز هم تقاضا بیشتر از عرضه است، بنابراین تولیدکننده‌ای جای فروشنده دیگری را در بازار نمی‌گیرد بلکه بازارهای مقصد جابه‌جا می‌شوند. شرایط بازار جهانی مانند استخری است که از هر کجای آن آب بردارید، تغییری در سطح آب استخر درون آن مشاهده نمی‌شود.

طبق فرضیه اول، هم‌اکنون بازار نفت با مازاد تقاضا نسبت به عرضه مواجه است و در این شرایط نفتی از بازار حذف نمی‌شود بلکه با اعمال تحریم‌ها، بازار کشورهای تولیدکننده تغییر می‌کند. به بیان دیگر با ایجاد بی‌نظمی در بازار نفت با تحریم روسیه، نظم جدید بازار در شرایطی به تعادل رسیده است که نتایج سه‌گانه مذکور حاصل شده است.

فرضیه دوم بدین صورت تعریف می‌شود سه کشور ایران، روسیه و ونزوئلا با توجه به تفاوت نوع و میزان محدودیت‌های تحریمی، همکاری‌های استراتژیکی را برای حفظ سهم خود از بازار نفت ایجاد کرده‌اند. در این گزارش به تفصیل به همکاری‌های نفتی سه کشور در دوران تحریم اشاره شد.

فرضیه سوم نیز ادغامی از فرضیه‌های اول و دوم است. بدین ترتیب سه کشور در بازار نفت علاوه بر همکاری‌های استراتژیک در مواردی رقابت نیز داشته‌اند که البته به نظر می‌رسد در نهایت نتیجه مطلوب سه کشور تا حدی حاصل شده است.